

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SOTE- Yksikkökustannushanke - Mistä on kyse?

Petra Kokko, STM
Terveys- ja talouspäivät 28.8.2024

Yksikkökustannushankkeen tausta

- THL:llä ollut pitkä ”perinne” soten yksikkökustannuslaskennassa. Viimeisin kansallinen yksikkökustannuslaskenta tehty vuonna 2020 vuoden 2017 tiedoilla*.
- THL jatkanut kehittämistyötä yksikkökustannusten laskemiseksi kansallisesta aineistosta vuodesta 2020 (TAHTO-tietokanta).**
- Valtiovarainministeriön yksikkökustannushanke (1.3.2024–28.2.2026).
- Hankkeet tekevät yhteistyötä soten yksikkökustannusten laskennan ja hyvinvointialueiden ohjauksessa käytettävän tietopohjan kehittämiseksi. Hankkeiden ohjaus toteutetaan STM:n ja VM:n yhteistyönä.

*Terveys- ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2017 <https://www.julkari.fi/handle/10024/142882>

** Toivo-ohjelma ja Valtava-hanke (Valtava-hankkeen toimiaika 13.2.2020-30.4.2023), Suomen Kestävän Kasvun –ohjelma (1.5.-31.12.2023) ja 1.1.2024-31.12.2026 STM:n hallinnoima Kansallisen palvelureformin sote-tietojohtamisen ja vaikuttavuuden toimeenpano-ohjelma.

Taustalla myös hallitusohjelma (s, 50*)

- Sosiaali- ja terveystalvelujen **yksikkökustannukset** on asteittain julkaistava valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti alkaen vuodesta 2025.
- Yksikkökustannusten avoimuudella edistetään sitä, että **kustannusvaikuttavuudeltaan** parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla.
- Yksikkökustannusten yhdistäminen palvelutarpeen kasvun arvioon sekä yleisen hintakehityksen huomioiminen auttavat realististen talousarvioiden tekemisessä ja auttavat arvioimaan rahoitus pohjan tarvetta tietoon pohjautuen.

*Vahva ja Välittävä Suomi: Neuvottelutulos hallitusohjelmasta

<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2feb7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686924779616>

Tavoitteena vertailukelpoiset yksikkökustannukset

Valtionohjauksen toteuttaminen

Vaikuttavuusperusteinen ohjaus, hyvinvointialueiden vertaisarviointi, analyysit hyvinvointialueiden toiminnasta ja kustannusvaikuttavuudesta

Tiedolla johtaminen

Benchmarking, budjetointi, kustannusvaikuttavuuden kehittämien ja toimivien käytänteiden tunnistaminen ja levittäminen

Tutkimus, kehittäminen ja taloudellinen arviointi

Yksikkökustannusten käyttäminen taloudellisessa arvioinnissa, kustannusvaikuttavuuteen liittyvässä tutkimuksessa sekä terveystalous-selvityksissä.

Yhteiskunnallinen keskustelu

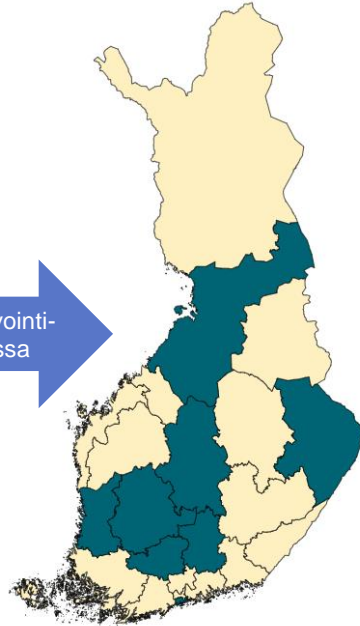
Tietoisuuden lisääminen julkisen terveydenhuollon kustannuksista, työkalu keskusteluun priorisoinnista

Sosiaali- ja terveydenhuollon yksikkökustannuksilla vertailukelpoista tietoa hyvinvointialueiden toiminnasta ja taloudesta

Tavoitteena:

- Hyvinvointialueiden välinen vertailu kansallisella TAHTO-laskennalla:
 - Ensimmäisten AURA-palveluluokkien yksikkökustannusten julkaisu vuoden 2024 lopussa
 - Menetelmä kuvauksen julkaisu kansallisesta laskennasta vuoden 2024 lopussa
- Tuotantotapojen välinen vertailu (julkinen vs. yksityinen)
 - Edellyttää järjestämisen kustannusten tunnistamista. Selvitystyö on käynnistynyt hankkeen yhteydessä.
 - Kehitetään aineistoa ja menetelmiä 01/2025-02/2026 välisenä aikana

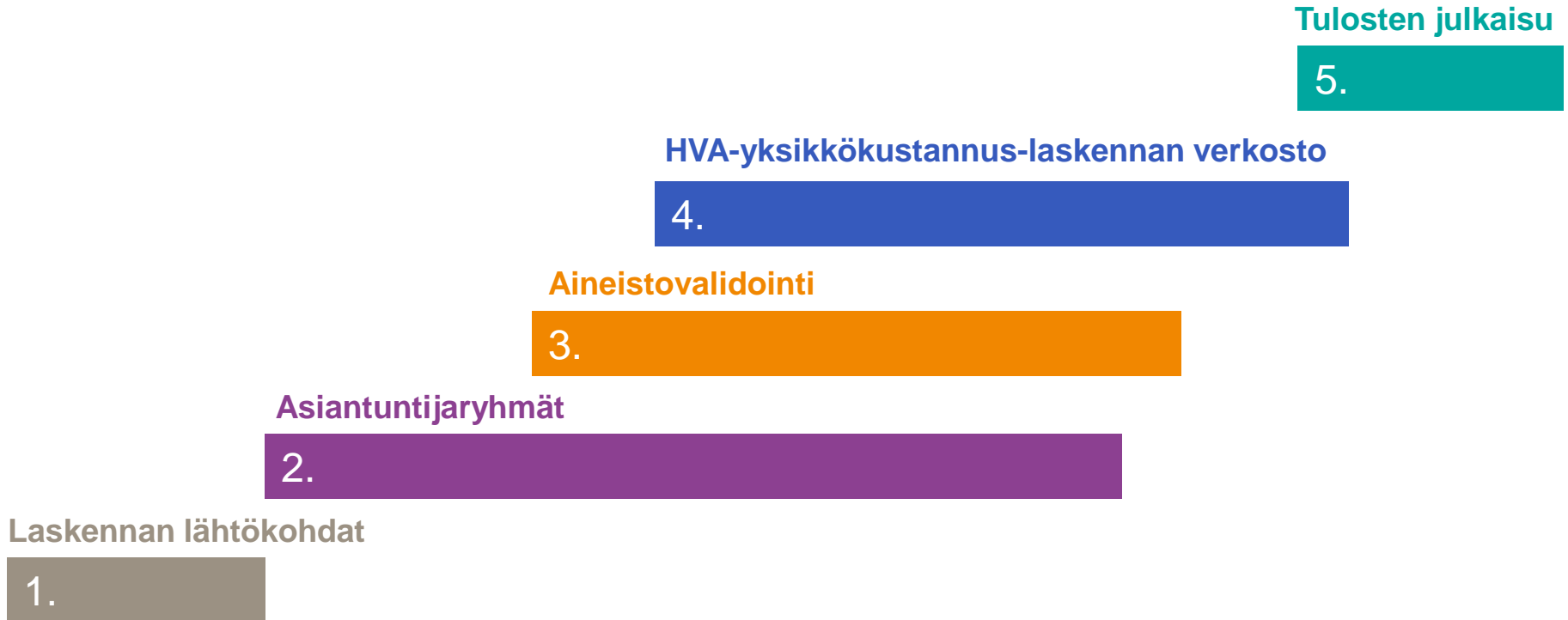
Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa

Toimenpiteet:

- Kansallisen rekisteriaineistosta toteutetun yksikkökustannuslaskennan toteutus
 - Aineistojen laadun tarkistus ja arviointi
- Hyvinvointialueiden oman yksikkökustannuslaskennan kehittäminen
 - Kehitetään yhtenäisiä laskennan periaatteita
 - Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan verkosto
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohjeistus
 - Mahdollistaa mm. toimipisteiden välisen vertailun
 - Digipalveluiden yksikkökustannusten määrittäminen

Yksikkökustannuslaskennan kehittämisprosessi

Laskennan lähtökohdat

- Yksikkökustannus = ”tiettyä yksikköä kohti laskettu kustannus”
- ”Yksikön”/ suoritteiden määrittäminen
- Tarkasteltavien kustannusten huomiointi:
 - Kustannuslajit ja kalkyytit
 - Brutto- vai nettokustannukset
- Laskentaperiaatteet:
 - Suora jakolaskenta
 - Ekvivalenssilaskenta

Talous-, henkilöstö- ja toimintatietojen TAHTO-projekti

THL:n TAHTO-tietokanta yhdistää hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan tiedot, joka mahdollistaa sote-palveluiden yksikkökustannusten laskennan.

➔ Tavoitteena on tuottaa yksikkökustannukset kattavasta aineistosta, automatisoida laskentaprosessi ja tuottaa vertailutietoa yksikkökustannuksista

Yksikkökustannuksia lasketaan AURA-palveluluokittain

Palveluluokka (AURA)	Yksikkökustannus (suorite)	Laskenta	Painot	Lähdeaineistot
lääkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen	€ / hoitovuorokausi	Jakolaskenta: kustannus / suoritteet		HHTPP sosiaaliHilmo
Perustason vastaanottopalvelut	€ / painotettu käynti	Ekvivalenssilaskenta: kustannus / painotetut suoritteet	Palkka ja käynnin kesto	HHTPP avoHilmo

Asiantuntijaryhmät

- Ryhmä koostuu sote-alan substanssiasiantuntijoista, jotka tuntevat kunkin palvelukokonaisuuden käytänteet.
- Asiantuntijaryhmä kokoontuu kolme kertaa kehittämisprosessin aikana ja käsittelevät seuraavia teemoja:
 - Toimialan perustietoa, merkittävät kustannusajurit ja suoriterakenne
 - Kansallisen talous- ja suoriteaineiston aineiston laatu. Hyvinvointialueiden näkökulma kansallisten rekisteriaineistojen tuottamisesta osana käytännön asiakas- ja potilastyötä.
 - Yksikkökustannuslaskennan tulosten läpikäynti sekä laadun arviointi

Yhteistyö pilotti-hyvinvointialueiden kanssa: aineistovalidointi

- Tavoitteena kehittää kansallisten aineistojen laatua ja luotettavuutta
- Aineistovalidoinnissa kaksi vaihetta:
 1. AURA- ja HILMO-aineiston ”tilastollinen” tarkastelu
 2. Tarvittaessa AURA-taloustietojen raportointikäytänteiden ja suoriteaineiston tilastoinnin käytänteiden läpikäynti sekä suoriteaineiston vertaus alueiden kanssa
- Hankkeen alkuvaiheessa toteutetaan molemmat validointivaiheet

Yksikkökustannuslaskennan HVA-verkosto

- Mukana yksikkökustannushankkeen pilotti-hyvinvointialueet. Työskentelyn tulokset julkaistaan kaikkien alueiden hyödynnettäviksi.
- Verkostotyöskentelyn tarkoitus on:
 - 1) Mahdollistaa vuoropuhelu ja vertaiskehittäminen alueiden kesken
 - 2) Yhtenäistää alueilla toteutettavaa yksikkökustannuslaskentaa
 - 3) Kehittää kansallisen laskennan menetelmiä yhdessä alueiden kanssa
 - 4) Tunnistaa talous- ja toimintatiedon raportoinnissa olevia mahdollisia eroja alueiden välillä (aineistovalidointi), sekä kehittää alueille annettavaa ohjausta sekä AURA-taloustraportointia.

Yksikkökustannusten julkaisu ja tiedon hyödyntäminen

- AURA-palveluluokkaryhmittelijä suorit tiedolle
- Tableau-raportointi lasketuista yksikkökustannuksista vuosien 2022 ja 2023 aineistoilla
- Tilastokuutiot (brutto- ja nettoyksikkökustannukset omalle tuotannolle ja yhteensä koko toiminnalle (ml. Ostopalvelut)
- Sotkanet-indikaattorit
- Kustannuslaskennan menetelmäkuvaus
- Yksikkökustannusten laskennan ohje hyvinvointialueille

Työvaihe 2

Pilottien toteutus
yksikkökustannuslaskennasta

05-12/2024

- **Yhteistyö pilottihyvinvointialueiden kanssa; TAHTO-tietokannan aineiston tarkistus ja yksikkökustannuslaskennan kehittäminen**
- Yksikkökustannusten ja menetelmä kuvauksen julkaisu ensimmäisistä palveluluokista
- Alueille annettava ohje yksikkökustannusten laskennasta
- Järjestämisen kustannusten määrittäminen (ikäntyneiden ympärivuorokautinen palveluasuminen)
- Väliarvio yksikkökustannuslaskennan toteutuksesta tulevaisuudessa ja toiminnan vakiinnuttamissuunnitelma

Työvaihe 3

Laskennan laajentaminen ja
prosessien kehitys

01-09/2025

- Laskennan ja aineistovalidoinnin laajentaminen uusiin palveluluokkiin
- Hyvinvointialueiden yksikkökustannuslaskennan ohjeistuksen laajentaminen uusiin palveluluokkiin
- Yksikkökustannusten laskentaan ja julkaisuun liittyvien prosessien kehittäminen

Työvaihe 4

Tulokset ja toiminnan
vakiinnuttaminen

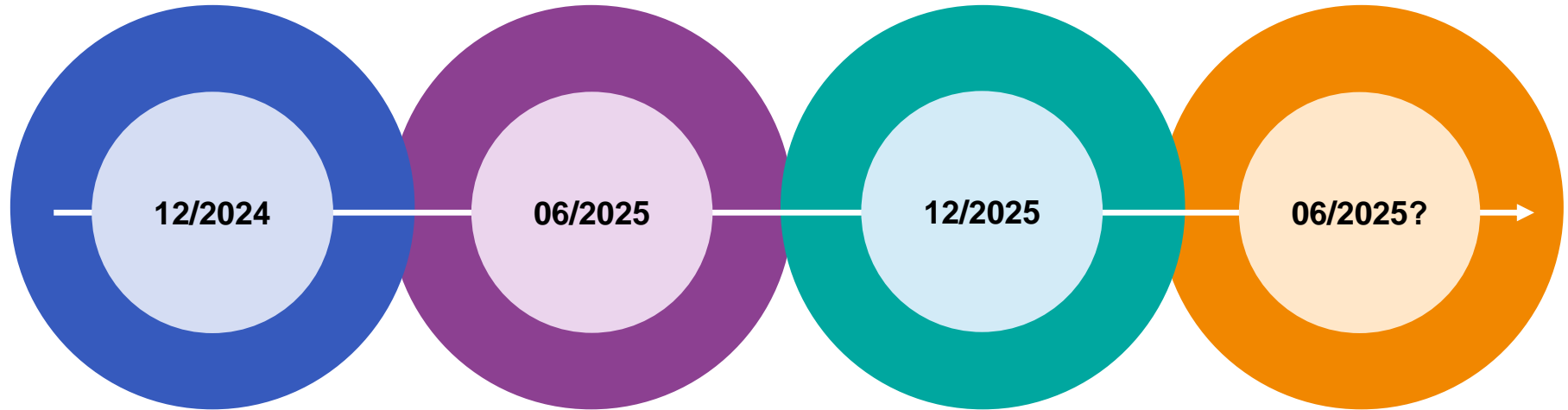
10/2025-02/2026

- Toiminnan vakiinnuttaminen
- Yksikkökustannusten hyödyntäminen eri tehtävissä; valtion toteuttama arviointi ja ohjaus, rahoitusmalli, tutkimus- ja kehittäminen, lääkehoitojen vaikuttavuusarvioinnit ym.
- Yksikkökustannusten laskennan jatkokehittämisen suunnitelma ja toiminnan vakiinnuttaminen

Kehitystarpeiden tunnistaminen ja niistä viestiminen TATITYY-ryhmään* ja sen kustannuslaskennan alaryhmään

*Kuntien ja hyvinvointialueiden raportoiminen tietojen tietomääritysten ylläpidon yhteistyöryhmä <https://vm.fi/yhteistyoryhma>

Alustava aikataulu validoitujen yksikkökustannusten julkaisusta

- Asumis- ja laitospalvelut, osa 1
- Perusterveydenhuollon avopalvelut, osa 1

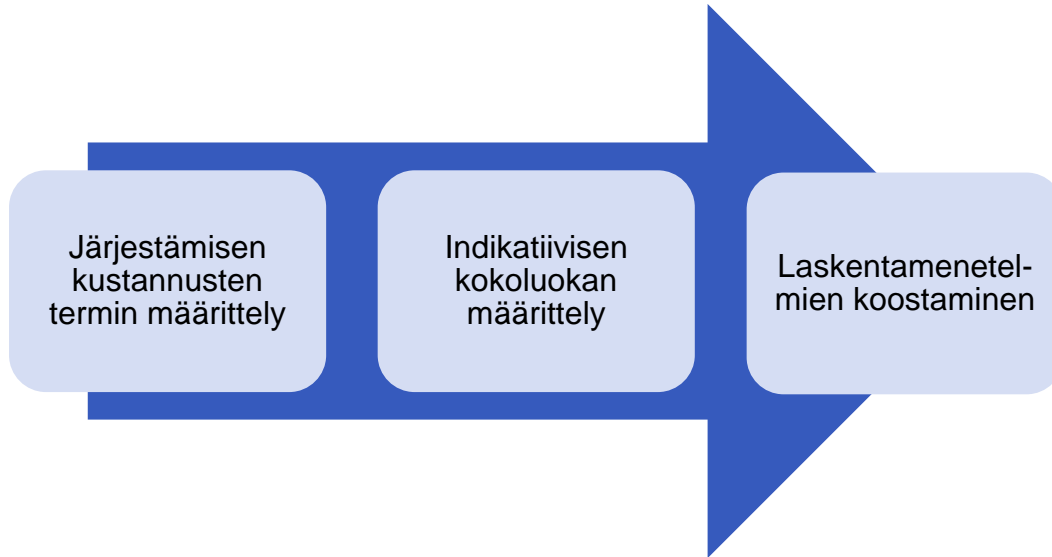
- Asumis- ja laitospalvelut, osa 2
- Perusterveydenhuollon avopalvelut, osa 2
- Koti- ja perhehoito
- Kouluterveydenhuollon palvelut

- Erikoissairaanhoidon palvelut
- Päivystys
- Ensihoito

- Sosiaalihuollon avopalvelut

Järjestämisen kustannusten selvitys

Toteutus

Tavoitteet

- Viitekehys järjestämisen kustannusten laskentaan ja ymmärtämiseen vuoden 2024 loppuun mennessä (ympäri vuorokautinen palveluasuminen)
 - Kehyksen jatkojalostaminen vuonna 2025 ja 2026
- Alueiden yhdenmukainen järjestämisen kustannusten laskenta tulevaisuudessa

Kiitos

Petra Kokko
Sosiaali ja terveys ministeriö |
Ohjausosasto
petra.kokko@gov.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET